

ALINA NECȘULESCU
O GEOGRAFIE
A FRAGILITĂȚII

EDITORI

Silviu Dragomir
Magdalena Mărculescu
Vasile Dem. Zamfirescu

REDACTARE

Sofia-Manuela Nicolae

DESIGN COPERTĂ

Andrei Gamarț

ILUSTRĂȚIE COPERTĂ

Ștefan Ungureanu

DIRECTOR PRODUCȚIE

Cristian Claudiu Coban

DTP

Răzvan Nasea

Descrierea CIP a Bibliotecii**Naționale a României****NECȘULESCU, ALINA**

O geografie a fragilității / Alina Necșulescu. - București : Editura Trei, 2026

ISBN 978-606-40-3133-4

159.9

Copyright © Editura Trei, 2026

pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeu I, C.P. 0490, București

Tel.: +4 021 300 60 90;

Fax: +4 0372 25 20 20

e-mail: comenzi@edituratrei.ro

www.edituratrei.ro

ISBN 978-606-40-3133-4

Cuprins

<i>Cuvânt-înainte</i>	11
<i>Recunoștințe</i>	15
PARTEA I. RUPTURI ȘI EXIL INTERIOR	19
1. <i>Metafora rupturii: între vid, fantasmă și simbolizare</i>	21
2. <i>Anatomia Eului în exil</i>	25
<i>Supraviețuirea în „terenul nimănu”: apărările. Două lumi într-una singură: clivajul și patria idealizată</i>	30
<i>Căutarea unui vinovat: proiecția și ostilitatea față de lumea nouă</i>	35
<i>Oglinda colectivă: cum se apără comunitățile de exilați</i>	38
<i>Agonia și extazul limbajului, ultimul refugiu al scriitorului</i>	39
<i>Sublimarea, transformarea rupturii în creație</i>	41
<i>O nouă geografie a Eului, identitatea reconfigurată</i>	44
3. <i>Tradiție și tranziție</i>	47
<i>Tradiția ca obiect tranzițional colectiv</i>	54
4. <i>Căruciorul, o mașină a timpului?</i>	61
5. <i>Între furie și realitate: dificultatea de a renunța la omnipotență</i>	66

6. Subiectul absent și oglinda artificială, mărturia unei ambiții la viața fără de moarte?	71
<i>Rădăcinile tehnologiei: externalizarea memoriei</i>	72
<i>De la unelte la roboți: ambiții și fantasme</i>	72
<i>Mituri și fantasme: rădăcinile culturale ale creației artificiale</i>	73
<i>Implicații psihologice și etice</i>	76
<i>IA în cultura populară: oglinzi ale dorinței</i>	77
<i>Concluzii</i>	81
7. Somnambulism funcțional sau viața „pe pilot automat“	82
8. Autenticitatea imposturii	86
9. În căutarea jumătății pierdute	91
10. Competiția, între progres și regres	98

PARTEA A II-A. FUNCȚIA MARTORULUI ȘI DINAMICA PUTERII 105

11. Metafora martorului, la confluența substraturilor biologice, raționale și inconștiente în etiologia puterii	107
<i>Puterea ca dinamică umană universală</i>	107
<i>Perspective etologice asupra ierarhiilor de putere</i>	108
<i>Abordări psihanalitice: neputința primordială și narcisismul</i>	109
<i>Filosofie politică: putere, dominație și libertate</i>	112
<i>Rolul limbajului în dinamica puterii</i>	114

<i>Concluzii: Metafora martorului ca reconfigurare a puterii</i>	116
12. Martorarea sau funcția martorului	118
<i>Martorarea autentică și impostura</i>	129
<i>Limbajul, un „fier de călcat“ al traumei</i>	136
<i>Spațiul dintre tăceri</i>	139
<i>Dinamica puterii: o rană ascunsă în oglindă</i>	144
<i>Corpul ca martor involuntar</i>	147
<i>Memoria: o cameră în care nu se face niciodată curat</i>	149
13. Istoria ca spațiu al disocierii comune	155
<i>Tăcerea de grup: pactul nescris al uitării</i>	158
<i>Când rușinea nu e personală: moștenirea afectivă a unei generații</i>	163
14. Exercițiul de martorare în spectacolele lui Radu Afrim: Eul actor, Eul regizor și Eul spectator.	169
15. Martorarea ca etică a reconstrucției	177
PARTEA A III-A. RECONSTRUIREA IDENTITĂȚII	179
16. Oameni care ne locuiesc și oameni care ne ocupă	181
17. Capacitatea de a fi îngrijorat, prima formă de etică rodită din dragoste	189
18. A spune ce gândești, a gândi ce simți: drumul dus-întors de la empatie la autenticitate	196

19. Intimitatea ca miraj și revelație	204
20. Rezistență flexibilă	208
21. Roata norocului trebuie reinventată	212
22. Epilog	219
<i>Note</i>	223

Cuvânt-înainte

Firul roșu al acestui volum se conturează dintr-o necesitate: aceea de a înțelege ce rămâne viu în noi după ruptură. Nu doar ca indivizi, ci ca societate, ca spațiu afectiv și politic traversat de tăceri, de duplicări, de încercări neîncheiate de vindecare. Eseurile adunate aici nu propun o teorie a suferinței, nici o hartă a ieșirii din ea. Mai curând, ele cartografiază puncte fragile, locuri unde experiența devine limbaj, iar trauma devine memorie conștientă. Prin urmare, acestea au luat ființă în lumina unor întrebări care nu își cer neapărat un răspuns infailibil. Ele propun, mai curând, o manieră de a sta cu ele și a deschide spații de a le simți și gândi.

La răscrucea dintre psihanaliză, observație socială și reflecție, aceste texte își asumă poziția martorului interior, cel care înregistrează fără a fugi, cu scopul explicit de a prezenta realitatea fără butaforii și fără să judece. Într-un peisaj postcomunist, unde trecutul nu este nici asumat, nici uitat, martorul devine o funcție esențială,

etică și ontologică, care întreține legătura dintre gândire, afect și acțiune, dintre prezent și ceea ce nu mai poate fi schimbat. Există momente în viață, uneori discrete, iar alteori devastatoare, în care sensul nu-și mai găsește consistența. Lucrurile care odinioară dădeau coerență lumii se destramă, iar mintea surprinsă și vulnerabilă trebuie să inventeze un nou culoar, să țeară o nouă narațiune, o nouă imagine de sine. Psihicul uman nu se limitează la adaptare. El creează sens. Ne apărăm, fără îndoială, dar mai ales creăm, reinvestim, reînviem. Am fost mereu fascinată de capacitatea psihicului de a transforma absențele în formă, de a rescrie suferința în metaforă, de a reconstrui din fragmente o coerență nouă.

Volumul e structurat în trei părți. Prima, „Rupturi și exil interior“, iscodește efectele dezrădăcinării, ale tranziției nesimbolizate și ale supraviețuirii prin disociere. A doua parte, „Funcția martorului și dinamica puterii“, explorează dimensiunea observației lucide în fața violenței sistemice și a alienării simbolice, o instanță esențială în reconstrucția identității. În această parte veți întâlni un cuvânt neobișnuit, inventat, dar care mi s-a părut atât de firesc pentru a defini funcția martorului, încât atunci când l-am căutat să văd cum este definit (îmi cunosc bine obiceiul de a inventa cuvinte) m-am mirat nespun că nu există. Este vorba despre cuvântul „martorare“, care se va deduce în mod evident din capitolul despre funcția martorului, și care nu se referă la acțiunea de a depune mărturie.

În fine, partea a treia, „Reconstruirea identității“, urmărește felurile în care subiectul caută să revină la

sine, construind punți acolo unde sunt clivaje și cimentând acolo unde sunt șubreziri.

Textele nu sunt cronologice, nici programatice, doar urmează o anumită curgere. Ele sunt porți de intrare în teme care m-au preocupat: exilul interior, clivajul, disocierea, relația dintre minte și corp, dinamica puterii, rușinea, funcția martorului, actul simbolizării și reconstrucția psihică după rupturi. Eseurile pot fi citite ca reflecții independente, dar împreună formează o hartă (fragmentară, firește) a felului în care putem înțelege psihicul ca teritoriu în tranziție. Ele oferă disponibilitatea de a sta, împreună cu cititorul, în fața unor întrebări care nu pot fi rezolvate repede. Iar în această manieră de a fi o prezență autentică se află, poate, primul gest real de reconstruire.

Titlul acestui volum, „O geografie a fragilității“, trimite la convingerea că existența umană se țese dintr-o succesiune de fracturi și reconstruiri, de pierderi și reînnoșări de sens. Fiecare ruptură (personală, relațională sau istorică) lasă o urmă care, în timp, devine parte din țesătura noastră interioară. Aceste urme nu sunt doar simple cicatrici. Ele reprezintă totodată linii de forță și linii de devenire. Ele alcătuiesc o hartă vie, mereu în transformare, care ne arată nu doar unde am fost răniți, ci și cum am reușit ulterior să păstrăm continuitatea de a fi.

„Geografia“ este o imagine în mișcare, nu e statică. În ea se înscriu emoțiile, visele, cuvintele care ne refac. Suntem, fiecare dintre noi, purtători ai unei geografii interioare, în care continentele pierderii se reîntâlnesc cu cele ale sensului. A trăi înseamnă a învăța să locuim

în propria noastră discontinuitate, fără a o închide sau a o nega.

În capitolele cărții am încercat să adun fragmentele (psihice, culturale, etice) ale acestei țesături. Unele provin din practica clinică, altele din întâlniri cu arta, literatura sau istoria recentă. Toate se sprijină pe ideea că ruptura este condiția oricărei deveniri autentice și nu capătul poveștii.

De aceea, *geografia* din titlu este una a posibilității: un atlas viu al transformării, în care harta rămâne mereu deschisă, iar rupturile pot fi privite ca locuri de trecere și, în final, începuturi.

Iulie 2025
Alina Necșulescu

Recunoștințe

Această carte s-a născut din întâlniri. Întâlniri cu texte, cu imagini, cu idei, dar mai ales cu oameni. Mulțumirile mele se îndreaptă în primul rând către toți cei care s-au preocupat de subiectele din carte cu instrumentele personale avute la dispoziție: literatură, artă plastică, cinematografie, istorie, filosofie, psihanaliză, etologie, antropologie și toate celelalte forme de explorare și cercetare. Am primit cunoașterea lor cu entuziasm și le-am adus, pe cât posibil, în acest volum.

Îi port o recunoștință deosebită editorului și primului meu analist Vasile Dem. Zamfirescu, care a avut o constantă încredere în parcursul meu și a susținut acest drum. Lui îi datorez și aplecarea mea către antropologie psihanalitică, pe care a încurajat-o de la început. Această încurajare a condus la prima mea inițiativă de a urma un doctorat cu Vintilă Mihăilescu, dar care nu s-a finalizat pentru că dânsul s-a îmbolnăvit înainte ca demersul de cercetare să poată lua o formă și, între timp, a părăsit lumea. Am încercat să cuprind aici pe

cât posibil și această perspectivă. Ea este implicată în *martorare*, ca funcție a unui observator participant, deopotrivă etic și afectiv-uman.

Îi port o recunoștință aparte lui Horst Kächele, care mi-a fost îndrumător la Berlin pentru o perioadă suficient de lungă pentru a-mi insufla modul de a observa și a gândi funcționarea umană și realitatea înconjurătoare ca pe o țesătură delicată și complexă. Acest fel de a privi și înțelege lucrurile a rămas cu mine. Pe Dr. Kächele l-am cunoscut în 2012, când mi-a făcut invitația de a-l urma la Berlin. Din motive specifice vieții, nu am putut merge atunci, dar am păstrat legătura. În 2017 am decis să merg la Berlin și interesele mele s-au aliniat cu interesele de cercetare ale profesorului Kächele. Din păcate, lucrul împreună nu s-a finalizat firesc pentru că Dr.Kächele s-a îmbolnăvit, iar în 2020 a plecat definitiv dintre noi. În ultima scrisoare i-am făgăduit că voi duce totuși la final ce era început. Lucrurile s-au schimbat mult de atunci, a urmat pandemia, a apărut inteligența artificială, au izbucnit alte războaie. Tema noastră s-a modificat în mintea mea și a luat altă formă, dar fondul a rămas. Prin urmare, lui îi datorez atenția mea către dinamica puterii. Această carte, chiar dacă în altă formă și fără ca eu să am titlul de doctor, încheie ceea ce am început sub coordonarea lui.

Tot astfel, lui Riccardo Lombardi, cu care am avut o experiență interesantă de supervizare de cazuri și care ulterior mi-a fost și analist, îi datorez înclinarea către metaforă ca instrument de cunoaștere și fascinația pentru paradoxuri, precum și o capacitate de a mă plimba între metaforizare și de-metaforizare, concret și abstract. Lucrul cu Dr. Lombardi mi-a revelat

corpul ca prim martor al rupturii, o prezență senzorială care înregistrează absența înainte ca mintea să o poată numi. Această perspectivă a hrănit conceptul de *martorare* ca stare de vigilență lucidă și etică în fața violenței nesimbolizate, pe care îl dezvolt în partea a II-a. Tot lui Riccardo Lombardi îi datorez faptul că am putut încheia acest volum, care a trecut prin multe rupturi și reconstruiri. El a fost primul care m-a încurajat să public ce scriam. Recunoștința mea este infinită pentru modul în care mi-a fost sprijin, far, reper și curaj de-a lungul timpului. O mare parte din felul cum sunt profesional și uman i se datorează și lui.

Îi sunt recunoscătoare Anei Blandiana pentru modul în care, prin poezia și activismul ei, a ilustrat reconstrucția identitară în context postcomunist, hrănind reflecțiile mele asupra martorării și rupturilor. Tot datorită ei am început să scriu poezie acum 29 de ani.

Îi port o deosebită recunoștință redactorului-șef de la Dilema, Sever Voinescu, care a avut capacitatea fină de a vedea înclinația mea către scris și mi-a oferit constant un spațiu pentru a scrie. Acest lucru a făcut posibilă o anumită disciplină a scrisului care a contribuit enorm la crearea acestui volum. Mai mult decât atât, colaborarea noastră s-a transformat într-o caldă prietenie în timp, care s-a adâncit și prin prietenia cu Mușata, soția lui, o persoană bogată afectiv-uman și cultural.

Le mulțumesc celor care au primit manuscrisul sau anumite capitole cu generozitate și au citit cu atenție critică: unii mi-au oferit încurajări, alții observații riguroase, toate prețioase. Unii dintre ei au adus propriile asocieri pe care le veți regăsi în carte, altele au fost integrate fără a-i cita, pentru că acea contribuție era

legată de formă, structură, anumite cuvinte sau chiar teme de gândire și reflecție care au condus la construirea unor capitole. Toate aceste persoane au fost foarte importante și le mulțumesc: Veronica Șandor, Dan Pleșa, Smaranda Vultur, Cosmin Popa, Marius Chivu, Cristinel Munteanu, Ionuț Sociu, Iulian Tănase, Stela Giurgeanu, Anda Docea, Gheorghe Preda, Ioana Moroșan, Mihaela Simina, Peter Demeny, Simona Petrișor, Dumitrița Dreglea, Cristina Crintea.

Mulțumesc redactorului (ce bine că este și psihoterapeut) Sofia-Manuela Nicolae, care a parcurs împreună cu mine acest traseu de la începuturi, cu răbdare și dăruire.

Îi sunt recunoscătoare lui Radu, cel mai matur dintre membrii familiei. El a fost ultima persoană care a citit manuscrisul, cu atenție minuțioasă pentru fiecare rând, și m-a încurajat să merg mai departe de fiecare dată când decideam să nu mai public (au fost minim șapte astfel de momente). Dacă veți găsi totuși greșeli, tot din cauza mea vor fi. Lui Radu i se datorează faptul că nu au fost mai multe.

Și, mai presus de toate, mulțumesc familiei mele, care a înțeles și a îmbrățișat momentele de izolare, tăcerile lungi și retragerile necesare scrisului.

Această carte le aparține și lor.

Partea

I

**RUPTURI ȘI
EXIL INTERIOR**